

Filmoteca en transició

Projecte de direcció de Filmoteca de Catalunya

Pablo La Parra Pérez

Pablo La Parra Pérez és el nou director de la Filmoteca de Catalunya des de l'1 de juliol de 2024, després d'un concurs internacional per a la seva designació.

El projecte de La Parra, *Filmoteca en transició*, posa l'accent en la transformació de la Filmoteca en una institució flexible capaç de fer front a la responsabilitat de preservar i difondre el patrimoni cinematogràfic en un moment de canvis profunds provocats per la digitalització.

També vol reforçar la preservació i difusió del cinema català i implementar estratègies que contribueixin a la interconnexió dels fons patrimonials de la Filmoteca i a l'obertura i accessibilitat per a tot tipus de públics, tot reforçant els programes de difusió i mediació des d'una visió social responsable que impregni totes les àrees d'actuació del centre.

La comissió de selecció va considerar La Parra el candidat idoni per culminar un procés d'enorme rellevància històrica per a la institució: l'aprovació de l'avantprojecte de Llei de la Filmoteca, que permetrà consolidar el centre com a equipament nacional dedicat a la conservació, preservació i difusió del patrimoni i la cultura cinematogràfica.

Filmoteca en transició

Projecte de direcció de Filmoteca de Catalunya

Pablo La Parra Pérez

1. Introducció

Les filmoteques preserven, difonen i pensen la cultura cinematogràfica. I, amb aquesta, adopten una natura canviant: com ens recorda Giovanna Fossati, en tant que mitjà que mai no ha existit en un format únic, estable i determinat, la transició és l'única constant en la història del cinema. **Una filmoteca, per tant, ha de ser una institució inherentment transicional**, capaç d'operar al cor d'una paradoxa complexa i apassionant: la responsabilitat de preservar i transmetre el cinema (un patrimoni material i immaterial de pràctiques culturals, socials i estètiques amb més de cent vint anys d'història) només és possible mitjançant institucions flexibles, experimentals, en transformació constant. La innovació i el canvi no són una tria: són la condició de possibilitat d'una filmoteca.

El segle XX ha vist com els entrelaçaments entre les funcions tradicionals de conservació (la lluita contra la descomposició del patrimoni cinematogràfic, paradigmàtica del British Film Institute d'Ernest Lindgren) i difusió (la passió curatorial de la Cinémathèque Française d'Henri Langlois) van modelar la **identitat polièdrica de les filmoteques** contemporànies que, en les seves expressions més avançades, han esdevingut centres de producció avançada de coneixement sobre el so i la imatge en moviment. **La revolució digital del segle XXI**, amb impacte en totes les esferes de la cultura cinematogràfica, ha obligat a replantejar radicalment les estratègies i fluxos de treball dels arxius audiovisuals cap a dins i cap a fora. La conservació i difusió del patrimoni cinematogràfic opera en un nou territori híbrid analògic-digital, que du aparellats reptes tecnològics, ètics i de transmissió de coneixement al si de les institucions. Simultàniament, en la nova esfera pública digitalitzada, els arxius interactuen amb una pluralitat d'usuaris/àries que desborden les figures tradicionals de recerca i programació especialitzada. Alhora, els **profunds canvis en els hàbits de consum cultural** (accelerats, però no produïts per la pandèmia de la COVID-19) converteixen la formació i captació de nous públics en un repte cabdal per les institucions cinematogràfiques. Tot en un moment en què l'impacte de **múltiples crisis sistèmiques** (mediambiental, econòmica i social) i la consciència del deure democràtic de protegir i promoure la **diversitat** plantegen preguntes inajornables per tal de repensar la missió institucional d'una filmoteca en tant que **equipament públic, crític i situat**.

2. Diagnòstic

Filmoteca de Catalunya parteix d'una **posició de fortalesa** per fer front a aquests reptes amb innovació i excel·lència:

- Venim d'una **dècada de consolidació de la capacitat i prestigi del centre**, que ha situat Filmoteca de Catalunya com un actor de primer ordre, alineat amb el desenvolupament d'altres grans equipaments al més alt nivell internacional.
- L'**Avantprojecte de llei de l'Institut de Filmoteca de Catalunya** significa un gran salt endavant: l'anunci d'una nova etapa que incorporarà el cinema de ple dret com un dels eixos de la política cultural del país, tot afirmant l'autonomia jurídica i operativa de l'equipament.

3. Moviments clau i eixos estructurals

Aquest projecte imagina la Filmoteca dels anys vinents descrivint un doble moviment:

- De portes endins: **reforçant la coordinació i la cooperació entre totes les unitats** de l'equipament.
- Cap a fora: **flexibilitzant i obrint la institució a una diversitat d'interlocutors** en tots els àmbits d'actuació de Filmoteca.

Les línies d'actuació que desenvolupa el projecte s'inscriuen en **quatre eixos estructurals**. Es tracta d'un marc de referència: principis que s'encarnaran en totes les actuacions, internes i externes, de Filmoteca de Catalunya:

- L'adaptació al món **digital**, amb consciència crítica de la complexitat del fenomen.
- La perspectiva de **sostenibilitat** en sentit fort: mediambiental, però també laboral, mitjançant la reflexió sobre la capacitat de creixement saludable de l'equipament.
- L'èmfasi en el cinema, la llengua i la cultura **catalana**, alineat amb la projecció internacional del centre.
- La protecció i promoció de la **diversitat**, amb accent en la igualtat de gènere.

4. Línies d'actuació

A continuació es presenten les principals línies d'actuació que guiaran l'activitat de Filmoteca de Catalunya en els anys vinents. En primer lloc, es recullen **accions transversals**, que implicaran a totes les unitats de l'equipament en el seu disseny i implementació. Posteriorment, es desenvolupen, a partir de tres idees-força, **línies d'actuació específiques per unitats**, presentades de menor a major exposició pública.

4.1. Accions transversals

- Programa d'**optimització i millora d'usos i distribució d'espais** a les seus del Raval i Terrassa, amb èmfasi en la sostenibilitat, l'accessibilitat i la permeabilitat amb l'entorn.
- **Web i comunicació**: actualització i modernització de la presència de Filmoteca en els entorns digitals.
- Cultiu d'una **cultura organitzacional** basada en les cures, l'escolta, la col·laboració i la visibilització del treball col·lectiu de tot l'equip de Filmoteca de Catalunya.
- Programa de **residències**:
  - o Creació d'un nou **programa per acollir residents** nacionals i internacionals.
  - o Els i les residents respondran a una **rotació de perfils** tan diversos com ho és la missió institucional de Filmoteca: investigadors/es, experts/es en preservació, documentalistes, comissaris/es, creadors/es, mediadors/es...
  - o El programa ha de repercutir no sols en els **programes públics** sinó també en la generació de **processos de treball interns** innovadors.

4.2. Conservació i preservació

Idea-força: Consolidar el Centre de Conservació i Restauració de Terrassa (2CR) com un centre d'excel·lència i referència internacional en la recerca cinematogràfica teòrica i aplicada.

4.2.1. Promoció de la recerca:

- **Visibilitzar els processos i resultats** derivats dels projectes de preservació i restauració desenvolupats al 2CR.
- Disseny de **plans estratègics de recerca plurianuals**.
- Potenciar el lideratge i participació en **projectes en col·laboració**:
  - o Amb altres **membres de la Federació Internacional d'Arxius Fílmics (FIAF)**.
  - o Amb agents del **sistema de Recerca, Desenvolupament i Innovació català** en camps tradicionalment afins (comunicació audiovisual, arts i humanitats), però també amb altres sabers tecnocientífics (ciències ambientals i arquitectura, programació i enginyeria informàtica, química i tecnologia de materials).
  - o Amb les persones participants en el programa de **residències**.

4.2.2. Reforçar la **sobirania tecnològica** del centre:

- En els anys vinents, els materials digitals custodiats o produïts per Filmoteca creixeran per diverses vies. S'han de **mantenir i consolidar els sistemes de preservació digital i digitalització**, emfatitzant l'optimització constant dels recursos i protocols.
- No podem oblidar, però, que el treball de preservació a una filmoteca continua sent essencialment **híbrid (analògic-digital)**. Un problema central derivat de la revolució digital és, de fet, el tancament de laboratoris i l'escassetat i encariment de proveïdors, tècnics de manteniment i recanvis essencials per complir amb el mandat de preservar a llarg termini el patrimoni cinematogràfic català. **Filmoteca de Catalunya ha de guanyar autonomia en les seves capacitats de preservació fotoquímica** mitjançant:
  - o Elaborant una pla de viabilitat per a l'**adquisició de maquinari** per dur a terme processos fotoquímics actualment externalitzats.
  - o La formació de l'equip, per garantir la **transmissió de coneixements** entre generacions d'experts/es en preservació.
  - o La promoció de la **recerca aplicada** en aquest àmbit.

4.2.3. Incorporar una **perspectiva transversal de sostenibilitat**:

- La singularitat de la missió del 2CR es tradueix en un **consum energètic intensiu i una gran petjada de carboni**.
- Les futures i necessàries ampliacions i inversions en les instal·lacions de Terrassa incorporaran una perspectiva de sostenibilitat per tal de **perfeccionar l'eficiència energètica i la disminució d'emissions**.
- Aquesta mirada transversal es farà extensiva als programes de digitalització, que es dotaran de **processos de deliberació crítica i interdisciplinària** amb una perspectiva de responsabilitat social i mediambiental.

4.3. Documentació

Idea-força: La col·lecció patrimonial de Filmoteca ha de considerar-se, i presentar-se, com un tot orgànic i indivisible: un arxiu interconnectat i obert.
--

4.3.1. Perfeccionar les **eines de consulta i accessibilitat digital de les col·leccions**:

- **Catàleg unificat**: s'habilitarà un únic punt de consulta de catàleg a la web de Filmoteca. Es tracta del mapa del tresor de l'equipament: un punt d'entrada únic per localitzar tots els fons custodiats per Filmoteca, independentment de la seva ubicació, suport o modalitats de consulta. Aquest catàleg inclourà, i interconnectarà, tota la informació catalogràfica dels fons fílmics custodiats al 2CR i dels materials d'arxiu no-fílmics (fotografies, cartells, documentació en paper...) sota responsabilitat de la unitat de Documentació.
- El **Repositori Digital** es reforçarà i expandirà per esdevenir la gran finestra digital, oberta i unificada, de Filmoteca: el portal que recollirà i centralitzarà tots els materials digitals generats per l'equipament, des de pel·lícules digitalitzades a publicacions periòdiques o fotografies.
- La **política de col·leccions** del centre continuarà sent pública, s'actualitzarà cada quatre anys, i inclourà, també, el patrimoni no-fílmic.

4.3.2. Desenvolupar **una política innovadora d'expansió patrimonial**. Filmoteca engregarà dos programes pilot per tal d'eixamplar i diversificar l'abast de la memòria del cinema català i construir un arxiu viu, arrelat en el present:

- *Arxiu viu del cinema català*. Com pot acompanyar una institució patrimonial **el moment històric que viu el cinema català**? Aquest programa pilot posarà el focus en la documentació, preservació i difusió dels **arxius personals i els processos creatius** de cineastes catalans/es en actiu.
  - o El programa permetrà reforçar la **vinculació afectiva amb la creació contemporània**: reivindicar Filmoteca com la casa gran del cinema català, una institució que pren cura dels llegats documentals dels i les cineastes més enllà de les entregues i dipòsits obligatoris per llei.
- *Història oral*. Programa pilot per dissenyar un **pla estable de preservació de la història oral** del cinema del país.
  - o La historiografia feminista ens ensenya que la història oral és una poderosa eina per enriquir l'arxiu cultural d'una nació amb **veus infrarepresentades**.
  - o L'experiència cinematogràfica té una **dimensió subjectiva** que no deixa traça en cap document material.
  - o Primer pilot: entrevistes amb **espectadores cinematogràfiques** arreu del país, amb el focus en dones nascudes als anys cinquanta.

4.3.3. Impuls de la **Biblioteca del Cinema**

- S'implementaran mesures per **perfeccionar l'obertura i l'accessibilitat** del servei.
- De forma més ampla, s'obrirà un procés d'anàlisi per **redefinir el rol i usos d'una biblioteca especialitzada en cinema al segle XXI**, aprenent de nous models de biblioteques experimentals i laboratoris de creació.

4.4. Programes públics (anteriorment, Difusió)

Idea-força: Els programes públics de Filmoteca han d'avançar cap a un model més divers i obert, amb major capacitat de reacció i interacció amb el món que ens envolta.

4.4.1. Pantalles

- Periodicitat: a partir de gener de 2025, Filmoteca passarà de l'esquema actual (una gran programació anual que s'anuncia en desembre) a un **model de dues temporades per any**, amb l'objectiu de promoure una major reactivitat, flexibilitat i capacitat d'interlocució amb la realitat present.
- Es promourà la diversificació i enriquiment de la programació regular de les sales, per tal de donar més cabuda a **formats que desborden la projecció clàssica**, però que són part essencial de la cultura cinematogràfica contemporània: seminaris, tallers, conferències performatives, experiments híbrids amb la sala...
- Una pantalla on caben moltes pantalles: Filmoteca promourà la incorporació de **comissariats externs i intercanvis de programació** amb altres centres internacionals, a més d'obrir-se a les contribucions curatorials dels i les residents.
- **Programes estratègics**, que es potenciaran i transformaran en les temporades vinents:
  - o **Aula de Cinema:**
    - El programa subratllarà el seu esperit integrador (com a punt de trobada de sabers cinematogràfics disgregats en diferents currículums formatius) i democràtic (com aula oberta a tota la ciutadania).
    - S'emfatitzarà la capacitat de reescriptura permanent de la història del cinema del programa mitjançant el reforçament d'una línia curatorial crítica i el treball amb els i les docents col·laboradors.
    - Es potenciarà el model de l'*Aula B* com a espai d'obertura i formació de joves programadors/es.
  - o **Història permanent del cinema català.** Aquesta etiqueta de programació es consolidarà en un programa estructural i referent, capaç de desenvolupar una mirada holística i original a la diversitat de la cultura cinematogràfica catalana. Aquesta línia:
    - Mantindrà l'aposta per les estrenes i la promoció de les noves digitalitzacions produïdes al marc del programa **Visibilitzem el cinema català**: és l'eina amb major impacte social a disposició de Filmoteca per difondre la història del cinema del país.

- Aixoplugarà formats diversos, des de les grans **preestrenes del cinema català** amb presència dels i les cineastes fins a la **creació emergent i independent** en programes com *Dies curts* o la línia expositiva del centre, reivindicant la posició de Filmoteca com la casa de tots els cinemes catalans.
- Experimentarà amb **nous formats** per difondre i debatre en sala materials poc coneguts del patrimoni del cinema català que Filmoteca preserva al 2CR. Aquesta aposta per **obrir l'arxiu al públic** generarà pensament crític sobre la riquesa i diversitat del patrimoni del cinema català, tot generant diàlegs i aprenentatges que informaran les polítiques patrimonials del futur.

4.4.2. Exposicions

- Filmoteca reforçarà els dos **pols singulars de la seva identitat curatorial** per tal de consolidar una veu pròpia en la densa oferta expositiva de la ciutat de Barcelona:
  - **Exposicions “centrífugues”**, que miren de portes endins, fan valdre el patrimoni de Filmoteca i integren en processos de recerca, documentació i programació totes les unitats de l'equipament.
  - **Exposicions “centrípetes”**, que entenen la sala com espai obert a la creació, el pensament contemporani i la producció de nova obra artística, tot expandint les fronteres disciplinàries del cinema.
- Simultàniament, s'introduiran **nous formats lleugers**, que apostaran per la creació emergent, el desbordament de la sala i la invenció de noves formes d'habitar la seu del Raval i el diàleg crític amb la realitat present.

4.4.3. Mediació i educació (anteriorment, Serveis Educatius)

- Es tracta d'**una línia de treball cabdal, que s'ha de consolidar** en els anys vinents en col·laboració amb les entitats que operen al Raval i la resta d'equipaments culturals del barri.
- El principi d'aquesta consolidació és **l'aposta per la durada i la qualitat dels processos**. Un projecte de mediació només pot generar resultats si compta amb un període sostingut de creixement i acumulació de confiança, cura i afectes amb les comunitats usuàries.
  - o Programes com el taller **Vivim el barri** s'han de sostenir i acompanyar, per tal d'esdevenir punt de referència, atreure i fidelitzar audiències joves i teixir vincles afectius al barri.
- L'obertura al barri s'ha de dotar d'**eines materials i espacials**. A més d'habilitar una aula de mediació a la seu del Raval, s'iniciarà un procés d'anàlisi per perfeccionar la permeabilitat entre l'equipament i el barri.

4.4.4. Abast de país:

- La Filmoteca té la responsabilitat de garantir una **acció sobre el conjunt del país**, una consideració ineludible en un moment de transició per esdevenir equipament nacional.
- A més d'eines consolidades com **FilmoXarxa**, s'obrirà un procés per reforçar l'enteniment i la col·laboració amb altres equipaments i agents distribuïts pel país.
- L'objectiu és bastir una xarxa de complicitats que condueixi a la coproducció de **programes originals arrelats en altres territoris**, co-comissariats amb agents i equipaments locals.

Pablo La Parra Pérez

Director de la Filmoteca de Catalunya

Pablo La Parra Pérez (Gandia, 1987) és Doctor cum laude en Estudis Cinematogràfics i Culturals per la New York University i Llicenciat (Premi Extraordinari) en Història de l'Art per la Universitat de València. Té un Màster Oficial en Estudis Comparatius de Literatura, Art i Pensament de la Universitat Pompeu Fabra.

Des del 2018 i fins a l'actualitat ha exercit com a Cap del Departament de Recerca i docent de l'Elías Querejeta Zine Eskola, al País Basc, amb tasques com la conceptualització del departament, la direcció i coordinació acadèmica de projectes de recerca, la gestió de pressupostos, l'impuls de convenis de col·laboració nacionals i internacionals i captació de fons i la representació institucional en fòrums professionals i acadèmics. Alhora, La Parra ha estat responsable científic de la revista *Zine: cuadernos de investigación cinematográfica*. Igualment, entre 2018 i 2023 ha ocupat posicions de responsabilitat al Festival Internacional de Cinema de Sant Sebastià com a coordinador de l'àrea transversal "Pensamiento y Debate" i director del projecte *Zinemaldia 70: todas las historias posibles*, que ha conduït a la recerca, conservació i accessibilitat de l'arxiu del festival.

Té, a més, una contrastada trajectòria com a director i comissari de programes públics i d'exposicions en diferents congressos, jornades i seminaris, i és autor de múltiples publicacions.